

Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry:n ja Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry:n näkemyksiä ympäristöministeriölle

Vesiensuojeluyhdistysten perustamisen taustalla on vesistönsuojelukomitean mietintö vuodelta 1958. Mietinnössä todettiin, että vesiensuojelukysymysten hoitamisessa tarvitaan vapaaehtoista ja luottamuksellista yhteistoimintaa vesiä pilaavien ja siitä kärsivien tahojen sekä viranomaisten välillä. Yhdistykset edustavat laajasti vesien käyttäjiä. Yhdistysten keskeistä toimintaa ovat olleet suojelutoimenpiteiden vaikutusten tarkkailu ja arviointi sekä lausuntojen antaminen viranomaisille. Pitkäjänteisen toiminnan pohjalta yhdistyksillä on hyvä alueidensa vesistöjen tuntemus.

Vuosikymmenten työn tuloksena pistekuormituksen vaikutukset rajoittuvat pääsääntöisesti purkualueiden läheisyyteen, joten tehostamisella ei nykytilanteessa saavuteta merkittävää vesiensuojeluyhdytystä kustannuksiin verrattuna. Pistekuormittajat ovatkin viime vuosina kehittäneet erityis- ja häiriötilanteiden hallintaa, ja tätä tulee jatkaa. Yhdistysten näkemyksen mukaan vesien tilan parantamiseksi ja hyvän tilan turvaamiseksi tarvitaan kustannustehokkaita toimenpiteitä hajakuormituksen alentamiseksi yhdistettynä vesistön sisäisiin kunnostus- ja hoitotoimenpiteisiin. Toimenpideyhdistelmien käyttäminen on yksi keskeisimmistä vesienhoitolain tavoitteista, mikä tulisi toteuttaa.

Kuten jo 60-luvulla, yhteistyö ja vastuullisuus ovat keskeisiä asioita, joilla saavutetaan positiivisia vesiensuojelutuloksia. Jotta eri toimijoiden sitoutuminen vesienhoitoon edelleen jatkuisi, toimenpiteiden vaikutukset ja kustannukset tulee todentaa ja tähän on suunnattava resursseja. Itämeren osalta kustannuksia on tarkasteltu ja toimenpiteiden optimointia suoritettu laajassa ja tarpeellisessa selvityksessä (YM:n raportti 22). Tässä tarkastelussa, kuten ei myöskään merenhoitosuunnitelmassa (luonnosvaihe), ole kuitenkaan huomioitu suurimpien valuma-alueiden reittivesiominaisuuksia. Reitin alaosien järviin ja siten myös Itämereen tuleva kuormitus (ainevirtaama) on huomattavasti pienempi kuin valuma-alueiden yhteenlaskettu kuormitus. Järvet pidättävät ravinteita. Siten myös vesiensuojelutoimenpiteet on kohdennettava alueellisesti ja vesistökohtaisesti. Näin on tehty sisävesillä ja Itämeren osalta tulisi toteuttaa samoja periaatteita.

Yhdistysten tutkimuksissa on osoitettu, että Vuoksen vesistöalueella keskisen Suomen yhdyskuntien typpikuormituksesta alle 10 % kulkeutuu Suur-Saimaalle, jossa typpeä edelleen poistuu. Laatokan kautta kulkeutuessaan typpireduktio on käytännössä jo 100 %. Sama periaate pätee myös Kymijoen vesistöalueeseen. Vanajaveden-Pyhäjärven reitillä typpireduktion on vastaavasti arvioitu olevan yli 70 %. Fosforin osalta tilanne on samankaltainen, mutta mekanismit erilaiset. Sisämaan reittivesistöillä tehostetulla typenpoistolla ei siten pystytä alentamaan Itämeren typpikuormitusta eivätkä tehostamistoimenpiteet ole kustannustehokkaita, koska jätevesien tyyppi ei ole mereen saakka kulkeutunutkaan.

Yhdyskuntien jätevesien käsittelyssä Suomessa on vaadittu erittäin tehokkaan orgaanisen aineen ja fosforin poiston lisäksi Merenkurkun eteläpuolisilla alueilla myös tehostettu typenpoisto. Sisämaan puhdistamoilla tehostetun typenpoiston tarve on arvioitu tapauskohtaisesti ympäristöluvissa. Useimmiten typpikuormituksen alentamisella ei saavuteta sisävesien tilan paranemista ja veden laatu saattaa sinilevien lisääntymisen takia jopa huonontua. Kuormituksen vaikutukset on kuitenkin arvioitava vesistökohtaisesti. Tarkkailutuloksiin ja vesialueiden tuntemukseen perustuvalla vesiensuojelupolitiikalla on maassamme saavutettu hyviä tuloksia. Menettelylle on saatu yhdyskuntajätevesidirektiivin osalta myös EY-tuomioistuimen myönteinen päätös.

Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry ja Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry korostavat, että toteutettavien vesiensuojelutoimenpiteiden on perustuttava vesien tilan paranemiseen ja toimenpiteet on suhteutettava kustannuksiin. Yhdistykset toivovat, että alueellinen asiantuntemus ja kokemukset huomioidaan myös valtakunnallisessa vesiensuojelupolitiikassa.

Jukka Koski-Vähälä, toiminnanjohtaja
Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys ry

Jukka Mattila, toiminnanjohtaja
Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry